

Evaluatie van de pilot

“Anders Inzamelen 2024-2025”

Inhoud

1.	Aanleiding.....	5
	Wat wordt bedoeld met Anders Inzamelen?	5
2.	Doelstellingen pilot.....	6
3.	Huidige situatie.....	6
	Huidige afvalinzameling Gemeente Zutphen	6
4.	De pilot	8
	Kerngegevens pilotbuurten	8
	Projectorganisatie	8
	Aanpak en verloop pilot	8
	Inwonerbetrokkenheid.....	9
	Reguliere communicatielijnen.....	9
	Klankbordgroep	9
	Inloopbijeenkomsten	9
5.	Participatie	11
	Klankbordgroep bevindingen	11
	Inwoneronderzoeken Moventem	11
	Uitkomsten van de metingen	13
	Afval scheiden	13
	Gemak.....	14
	Overlast en vervuiling.....	14
	Problemen bij gebruik	15
	Na afloop van de pilot	16
6.	Effect Anders Inzamelen op afvalcijfers	18
	Restafvalcijfers	18
	Mate van afvalscheiding.....	19
	Inzicht in het aangeboden Fijn Huishoudelijk Restafval.....	19
	Inzicht in het aangeboden PMD	20
	Inzicht in het aangeboden GFT-afval.....	21
7.	Vervuiling, bijplaatsingen en meldingen	22
	Meldingen omtrent de pilot.....	22
8.	Concluderend	23
	Service	23
	Een doorkijk op afvalcijfers (milieu)	26
	Een doorkijk op kosten	28

1. Aanleiding

In december 2022 is door de gemeenteraad het “Grondstofrijk Zutphen, Grondstoffenplan 2023-2027” vastgesteld. De doelstelling van het Grondstoffenplan is dat Zutphen stappen wil zetten richting een circulaire economie: het sluiten van grondstoffenketens door middel van meer hoogwaardige recycling van grondstoffen die bij huishoudens vrijkomen. Hiermee sluit de gemeente aan bij de landelijke VANG-doelstellingen.

In het Grondstoffenplan staat dat er per wijk zal worden gekeken welk maatwerk en welke aanvullende maatregelen er nodig zijn in elke specifieke situatie, om het nieuwe beleid tot een succes te maken. Dit wordt gedaan door te starten met pilots. De pilots worden samen met inwoners ingericht, gemonitord en geëvalueerd. De pilot ‘Anders inzamelen’ is uitvoerend van start gegaan op 31 maart 2024 in De Clercqstraat – Leeuweriklaan, Omgeving Vispoorthaven – Houtwal – Rietbergstraat, en Tichelkuilen¹. De pilot liep tot en met maart 2025. Het proces rondom de pilot werd uitgevoerd door een gezamenlijke werkgroep van gemeente Zutphen en Circulus als uitvoerende partij.

Dit verslag geeft een eindevaluatie over het doorlopen proces en de uitkomsten van de verzamelde data. Aan het eind van het rapport zal er een conclusie worden gegeven.

Wat wordt bedoeld met Anders Inzamelen?

Met Anders Inzamelen wordt bedoeld dat inwoners in laagbouw voor de inzameling van hun restafval geen gebruik meer maken van een restafvalcontainer aan huis. Het restafval moet worden gebracht naar verzamelcontainers voor restafval. De gedachte erachter is, dat inwoners te scheiden stromen actiever uit hun restafvalcontainer houden nu ze hun restafvalzak verder weg moeten brengen.

¹ Deze buurten zijn destijds gekozen door de gemeente omdat zij geografisch zijn afgebakend, uit een combinatie van huur- en koopwoningen bestaan en de huishoudens in deze buurten op dat moment gebruikmaakten van restafvalcontainers aan huis.

2. Doelstellingen pilot

De pilot Anders Inzamelen kent twee doelen.

1. Op de eerste plaats heeft de pilot tot doel om cijfers en bevindingen te verzamelen:
 - Cijfers moeten aantonen of de systematiek van de pilot een positieve en voldoende bijdrage levert aan de genoemde doelstelling in het Grondstoffenplan: de hoeveelheid restafval laten dalen tot 70-80 kilo per inwoner per jaar, en een hoogwaardiger recycling.
 - De ervaringen en meningen van de betrokken inwoners (of huishoudens) worden gedurende de pilot meerdere malen gemeten en in beeld gebracht.
2. Vervolgens is het doel om met deze cijfers en bevindingen een goede evaluatie op te kunnen stellen. Aan het evaluatierapport wordt een advies gekoppeld. Het evaluatierapport en het advies worden aan de raad voorgelegd.

Wat is restafval?

Restafval is het verzamelde afval dat niet te recyclen is. Hier mogen dus geen te recyclen stromen als textiel, glas, plastics, hout, metalen etc. in voorkomen. Restafval wordt verbrand. Vanwege de vervuiling die dit met zich meebrengt, zijn de verwerkingskosten voor restafval hoog. Mede door de belasting die de rijksoverheid oplegt aan de verbranding van restafval worden de verwerkingskosten elk jaar hoger. Dat zorgt voor meer en meer druk op de afvalbeheerkosten. Het actief verminderen van restafval is daarom niet alleen van milieubelang, maar drukt ook de stijging van de afvalbeheerkosten.

Wat wordt bedoeld met hoogwaardiger recycling?

Daarmee wordt bedoeld dat te scheiden stromen, als textiel en plastics, zo goed en zuiver mogelijk worden ingezameld zodat het goed gerecycled kan worden tot een vergelijkbaar nieuw product van een vergelijkbare kwaliteit.

3. Huidige situatie

Voordat de cijfers van de pilot Anders Inzamelen worden gedeeld, is het goed om naar de huidige situatie van afvalinzameling in de gemeente Zutphen te kijken. Het afvalbeheer wordt uitgevoerd door Circulus wat betekent dat Circulus zorgdraagt voor de inzameling van de huishoudelijke afvalstromen via containers en de milieustraat en voor het beheer van de inzamelmiddelen.

Huidige afvalinzameling Gemeente Zutphen

Afvalstroom	Laagbouw	Hoogbouw
Groente, Fruit en Tuinafval (GFT)	Een keer per twee weken aan huis met minicontainer.	Een keer per twee weken aan huis met minicontainer of naar verzamelcontainer.
Plastic-, Metaal- en Drankverpakkingen (PMD)	Een keer per twee weken aan huis in speciale zakken. Buitengebied een keer per vier weken aan huis in minicontainer.	Een keer per twee weken aan huis in speciale zakken.
Oud Papier en Karton (OPK)	Een keer per vier weken aan huis met minicontainer en we kennen een inzameling van los aangeboden OPK.	Een keer per vier weken aan huis met minicontainer of naar verzamelcontainer en we kennen

		een inzameling van los aangeboden OPK.
Textiel	Verzamelcontainer. Of op afroep in de BEST-tas.	Verzamelcontainer. Of op afroep in de BEST-tas.
Fijn huishoudelijk restafval	Een keer per vier weken aan huis met minicontainer of via een verzamelcontainer*	Verzamelcontainer
	Diftar op restafval	Diftar op restafval
Grof huishoudelijk restafval	Ophalen op afspraak / milieustraat	Ophalen op afspraak / milieustraat
Grof gescheiden afval	Milieustraat / kringloop	Milieustraat / kringloop

*Bij alle inbreidingslocaties (herstructurering) en nieuwbouw wordt standaard Anders Inzamelen ingevoerd. Begonnen met de ontwikkeling Noorderhaven.

In 2023 en 2024 is er gemiddeld per inwoner ca. 120 kilo restafval ingezameld, inclusief grof restafval. Om richting doelstelling te bewegen is het nodig dat de restafvalhoeveelheid structureel daalt met ca. -30 kilo per inwoner per jaar.

Met Anders Inzamelen wijzigt alleen de inzamelwijze van het fijn huishoudelijk restafval voor inwoners die nu gebruikmaken van een minicontainer. Deze groep gaat gebruikmaken van verzamelcontainers voor restafval. Voor de overige afvalstromen en inwoners wijzigt er niets.

De meeste verzamelcontainers voor restafval in gemeente Zutphen zijn voorzien van een 30 ltr- en een 60-ltr opening. Inwoners hebben daarmee de mogelijkheid een kleinere zak restafval aan te bieden. Verzamelcontainers die dit nog niet hebben worden hier in de toekomst wel mee uitgerust zodra vervanging nodig is.

4. De pilot

Kerngegevens pilotbuurten

Aantal huishoudens, totaal	464
Aantal verzamelcontainers restafval, totaal	8
Waarvan in	
De Clercqstraat – Leeuweriklaan:	1
Omgeving Vispoorthaven – Houtwal – Rietbergstraat:	5
Omgeving Tichelkuilen:	2

Voor aanvang van de pilot is alleen in Tichelkuilen een extra bovengrondse verzamelcontainer en een ondergrondse voor restafval geplaatst omdat voor aanvang van de pilot die behoefte al bestond. Er is bewust voor gekozen het aantal verzamelcontainers niet verder te vergroten om te onderzoeken of het bestaande aantal afdoende is in combinatie met de volumens restafval die worden gebracht, de afstanden en de bereikbaarheid van de containers. Het aantal huishoudens per verzamelcontainer restafval kan in Zutphen erg verschillen. Gemiddeld genomen zaten er in de pilotperiode en in de pilotbuurten ca. 60 huishoudens aangesloten op een verzamelcontainer. De containers staan voornamelijk op milieupleintjes waar ook verzamelcontainers voor andere stromen staan. De inwoners in de pilotbuurten zijn voor aanvang van de proef op de hoogte gesteld waar voor hen de dichtstbijzijnde restafvalcontainer staat.

Projectorganisatie

De projectgroep bestond uit een beleidsmedewerker, wijkregisseur en communicatieadviseur van gemeente Zutphen, een projectleider en communicatieadviseur van afvalinzamelaar Circulus, en een medewerker van onderzoeksbureau Moventem. Eens in de twee weken kwam de projectgroep (digitaal) samen. De projectgroep en het pilotproces werden begeleid door extern projectbureau JMA. Onderzoeksbureau Moventem voerde de inwonerenquêtes uit. Daarnaast is er doorlopend contact geweest met de wethouder, teammanager en bestuursadviseur.

Aanpak en verloop pilot

De pilot Anders Inzamelen was opgedeeld in drie fasen: een voorbereidende fase (1), een uitvoeringsfase (2) en een afrondingsfase (3). De voorbereidende fase startte in het tweede half jaar van 2023. In deze fase zijn de raad en inwoners uit de pilotbuurten geïnformeerd over de komst van de pilot. Door onderzoeksbureau Moventem is in deze fase een 0-meting uitgevoerd onder inwoners en is er een klankbordgroep samengesteld. In de voorbereidende fase konden inwoners hun punten van zorg kenbaar maken tijdens een inloopbijeenkomst, maar ook telefonisch en per mail aan Circulus en de gemeente. In de verschillende fasen is de samenstelling van restafval en ook de grondstoffen PMD en GFT-afval onderzocht.

De komst van de pilot leidde tot veel onrust onder inwoners van de aangewezen pilotbuurten en bij de raad. Dit heeft geleid tot een uitstel van de uitvoeringsfase van de pilot, die eerst gepland stond per 1 januari 2024. De werkgroep heeft in die periode een sluitend projectplan van de pilot opgesteld. De uitvoeringsfase van de pilot is op 31 maart 2024 gestart en liep een jaar, tot en met 31 maart 2025. Voorafgaand aan de uitvoeringsfase zijn de restafvalcontainers van alle huishoudens in de pilotbuurten opgehaald. Na afloop van deze fase heeft iedereen de restafvalcontainer weer

teruggekregen. Zij die de restafvalcontainer niet terug wilden en gebruik wilden blijven maken van de verzamelcontainer, hadden die mogelijkheid. Van die mogelijkheid maakten 46 huishoudens (10%) gebruik. Er waren ook huishoudens die na afloop van de pilot een kleiner formaat minicontainer restafval wensten, dit waren 26 huishoudens (6%). Vanaf april tot en met het laatste kwartaal 2025 verloopt de afrondingsfase die bestaat uit een evaluatie waar onderhavig evaluatierapport het eindproduct van is en een terugkoppeling van de bevindingen van Anders Inzamelen aan de raad.

Inwonerbetrokkenheid

Volgens de Zutphens Samenspraakwijzer 2024 is de participatievorm die werd ingezet gedurende de pilot Anders Inzamelen het **raadplegen** van inwoners. Naast vragen stellen en het delen van zorgen konden inwoners namelijk ook suggesties geven voor het verloop van de pilot. Dit werd gedaan door een nauwe samenwerking tussen participatie ('luisteren') en communicatie ('informereren, motiveren en ondersteunen'). Een belangrijk uitgangspunt hierin was om inwoners uit de pilotbuurten in de pilotperiode (Fase 1 en 2) voldoende mogelijkheid te geven om suggesties en punten van zorg aan te geven en vragen te kunnen stellen. Door voldoende betrokkenheid konden meer gegevens worden uitgewisseld en verzameld, die van belang waren om een goede evaluatie op te stellen. Goede communicatie richting betrokken inwoners was net zo belangrijk. Dit werd gedaan tijdens de ijkpunten rondom inloopbijeenkomsten, klankbordgroepbijeenkomsten en inwonerenquêtes.

Reguliere communicatielijnen

Inwoners van gemeente Zutphen konden te allen tijde vragen stellen aan Circulus via hun website, dan wel telefoonnummer waar het gaat om de afvalinzameling en de inzamelmiddelen. Voor aanverwante (beleidsgerichte) vragen konden inwoners bij de gemeente terecht. Tijdens de onderzoeksperiodes kon ook worden gebeld en gemaïld met onderzoeksbureau Moventem waar het ging om de inwoneronderzoeken.

Klankbordgroep

Er was voor het begin van de pilotfase een klankbordgroep (KBG) opgericht, bestaande uit 17 inwoners uit de drie verschillende pilotbuurten. De KBG had het belang van de buurt (algemeen belang) voorop staan. Het was aan de leden van de KBG of zij zich actief bekend maakten in de buurt. In januari 2024 is er een KBG-bijeenkomst geweest, in september 2024, en in maart 2025 heeft de laatste bijeenkomst plaatsgevonden. KBG-leden kregen tijdens de bijeenkomsten de mogelijkheid om vragen te stellen, punten van zorg te uiten, aan te geven wat volgens hen goed verloopt, en suggesties te doen voor aanpassingen aan de pilot (advisering). Daarbij hadden ze inbreng in de inhoud van de inloopbijeenkomsten voor de inwoners. Via verslaglegging van de KBG-bijeenkomsten is aan de KBG- en werkgroepleden teruggekoppeld. De KBG-leden zijn ook betrokken bij het opstellen van de vragenlijst voor de inwonerenquêtes en het testen ervan. De eerstelijns communicatie met de KBG verliep via de wijkregisseur.

Inloopbijeenkomsten

Aan de start van de voorbereidende fase, in juni 2023, zijn raadplegende gesprekken geweest met de wijkteams en enkele inwoners van de pilotbuurten over de aankomende pilot in hun wijken. De weerstand uit pilotbuurt Tichelkuilen was groot en daarom is hier in februari 2024 een extra gesprek geweest met ca. 10 inwoners. Zorgen en vragen konden in een informele setting worden geuit. De wijkregisseur, Circulus en de wethouder waren aanwezig. Vanaf dat moment zijn er drie inloopbijeenkomsten georganiseerd voor alle inwoners uit de pilotbuurten. De eerste vond plaats in Wijkcentrum Waterkracht en basisschool de Parel. De inloopbijeenkomsten erna alleen in Wijkcentrum Waterkracht. Deze vonden plaats in februari, juni en in oktober 2024. De inloopbijeenkomst van oktober was tevens de laatste inloopbijeenkomst. Het doel van de

bijeenkomsten was om inwoners te informeren over het verloop van de pilot, om meningen, suggesties en zorgpunten op te halen en vragen te beantwoorden.

De eerste inloopavond in de voorbereidende fase (februari 2024) was drukbezocht omdat de keuze tot uitvoering van een pilot in de wijken voor onrust zorgde en ook weerstand gaf. Door goed te luisteren naar eerder geuite punten van zorg kon tijdens de inloopbijeenkomst in februari 2024 gerichter antwoord worden gegeven op vragen van inwoners, onder andere middels een factsheet. De weerstand verdween daarmee niet, maar er kwam wel meer rust. Vragen die middels de factsheet werden beantwoord waren bijvoorbeeld:

- “Waar zijn de verzamelcontainers te vinden?”
- “Hoe wordt ervoor gezorgd dat de omgeving van de containers schoon blijft?”
- “Wat gebeurt er met de resultaten van de onderzoeken in de pilotbuurten?”

Op verzoek van de inwoners tijdens de inloopbijeenkomsten is een extra inloopbijeenkomst georganiseerd in juni 2024. De uitvoeringsfase van de pilot was op dat moment al goed op gang. Deze inloopbijeenkomst in juni werd door 12 inwoners bezocht. Deze inwoners hadden vragen, maar lieten ook blijken dat er veel onrust en weerstand die zij eerder voelden, was weggenomen. Er waren vooral praktische vragen over afvalscheiding. Op 22 oktober 2024 is de laatste inloopbijeenkomst gehouden. Deze werd door zeven inwoners bezocht, die allemaal al eens eerder bij een KBG-bijeenkomst of een andere inloopbijeenkomst waren. Deze inwoners waren overwegend negatief over de pilot, en uitten hun (praktische) bezwaren. Waar dat mogelijk was is direct antwoord gegeven op vragen.

5. Participatie

Klankbordgroep bevindingen

De leden van de klankbordgroep dachten mee met de gemeente Zutphen en Circulus over de pilot Anders Inzamelen. Zij had een observerende en adviserende rol, waarin het buurtbelang voorop stond. Er zijn drie klankbordgroepbijeenkomsten geweest. De laatste bijeenkomst van de klankbordgroep was vlak voor het einde van de pilot in maart 2025. Deze inputronde van de klankbordgroep liet een gemengd beeld zien van ervaringen, zorgen en suggesties en staat hieronder samengevat opgenomen.

1. **Beleving en gedragsverandering**

De pilot heeft bij een deel van de klankbordleden geleid tot meer bewustwording over restafval en beter afval scheiden. Ze vinden het positief te horen dat de hoeveelheid restafval in hun buurten is afgenomen. De verwachte vervuiling rondom containers bleef volgens de leden uit. Een enkeling is zelfs van tegenstander van Anders Inzamelen een voorstander geworden. Tegelijk blijft voor anderen leden, alsook inwoners in buurten, het gemak van een eigen container zwaar wegen.

2. **Toegankelijkheid en gebruiksgemak**

Zorgen blijven bestaan over de afstand tot brengpunten, vooral voor mensen die slecht ter been zijn. Een maatwerkoplossing is wenselijk, maar ook oog hebben voor elkaar blijft een punt van aandacht. Bewoners vragen om betere bereikbaarheid van glas- en restafvalcontainers en om de mogelijkheid tot kleinere (30 liter) inwerpopeningen bij alle verzamelcontainers. Een snelle afhandeling van een eventueel defecte toegang tot een verzamelcontainer is nodig.

3. **Communicatie en informatievoorziening**

Er was waardering voor de informatiebijeenkomsten en rapportages van Circulus. Aangegeven werd dat deze breder gedeeld zouden moeten worden. Verder is er volgens de klankbordleden behoefte aan papieren informatie over afvalscheiding en duidelijkheid over kosten van het inleveren van een 30/60 liter restafvalzak.

4. **Toekomstige wensen en beleidsopties**

Klankbordleden gaven aan open te staan voor een betaalde optie om hun grijze container te behouden, mits de kosten redelijk zijn en transparant. Suggesties werden gedaan voor het laten legen van de minicontainer restafval op aanvraag of een verdere verlaging van inzamelfrequentie.

Inwoneronderzoeken Moventem

In samenwerking met onderzoeksbureau Moventem zijn in totaal drie metingen gedaan in de pilotbuurten via digitale vragenlijsten²; een 0-meting vooraf aan de uitvoeringsfase, een 1^e effectmeting tijdens de uitvoeringsfase en een eindmeting toen de uitvoeringsfase van de pilot bijna klaar was. De houding van inwoners ten opzichte van de pilot werd op die manier in kaart gebracht, hun afvalscheidingsgedrag en ook of die in de loop van de periode veranderde. Daarnaast deelden inwoners hun ervaringen met de pilot, wat ging er goed tijdens Anders Inzamelen en wat niet?

De 0-meting werd door 256 inwoners ingevuld. De 1^e effectmeting werd door 164 inwoners ingevuld. De eindmeting is door 203 huishoudens ingevuld, dit is 44% van de huishoudens die deel uitmaakten van de pilot. Aanvullend bij de laatste meting door Moventem is bij alle betrokken huishoudens

² Alle huishoudens in de pilotbuurten zijn voor alle drie de metingen uitgenodigd deel te nemen. Het invullen en retourneren van een hardcopy was ook mogelijk.

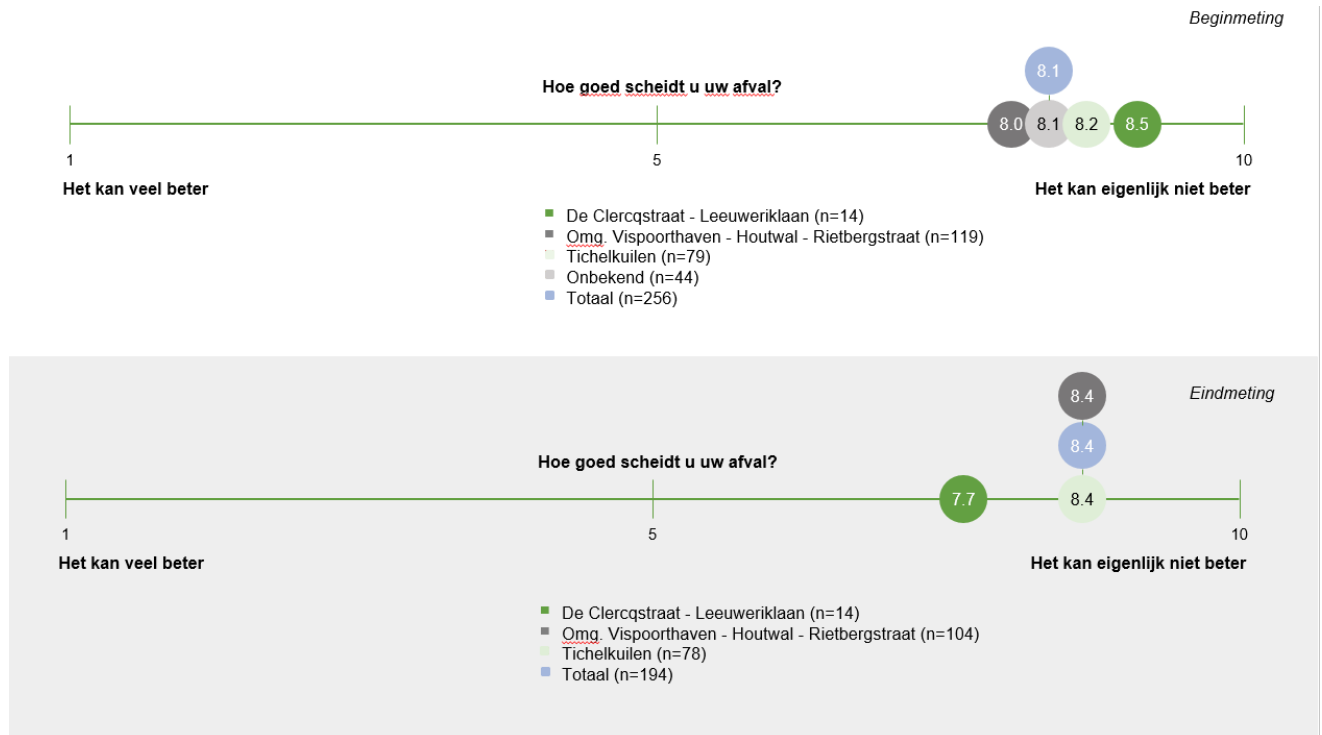
aangebeld en een verkorte vragenlijst huis-aan-huis afgenomen bij inwoners die de laatste vragenlijst nog niet hadden ingevuld. Aan deze huis-aan-huisgesprekken hebben in totaal 103 respondenten deelgenomen. Van deze 103 respondenten hebben er 45 niet eerder deelgenomen aan één van de vragenlijsten over dit onderwerp. Inwoners die de vragenlijst hebben ingevuld is de mogelijkheid geboden terugkoppeling van de uitkomst te krijgen. Daarnaast zijn er factsheets van de onderzoeken op de gemeentelijke website geplaatst. Inwoners hebben via de website de mogelijkheid om de totale rapportage op te vragen.

Het Moventem-rapport met de uitkomst van de begin- en eindmeting is als bijlage bij deze evaluatie bijgesloten. Onderstaand is de uitkomst van een aantal stellingen opgenomen uit de rapportage van de *laatste* meting. Hierbij zijn de respondenten van de enquête en de huis-aan-huisgesprekken waar van toepassing samengevoegd in de cijfers.

Uitkomsten van de metingen

Afval scheiden

Aan de respondenten is gevraagd hoe goed ze hun afval scheiden. In de onderstaande figuur is te zien dat inwoners zichzelf voorafgaand aan de pilot gemiddeld een 8.1 geven en aan het einde van de pilot gemiddeld een 8.4 (lichtblauwe kleur).

Gemak

De overgang naar Anders Inzamelen had als gevolg dat inwoners het restafval moesten wegbrengen naar een verzamelcontainer op een zekere afstand. Onderstaande stellingen gaan in op deze verandering en zoomen in op de inwonerervaring rondom gemak en comfort van het zelf wegbrengen ten opzichte van een restafvalcontainer bij huis.

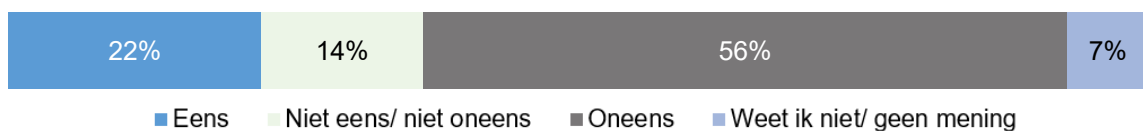
Ik vind het fijn dat ik nu zelf kan bepalen wanneer ik mijn restafval wegbreng

Ik vind het wegbrengen van restafval naar een verzamelcontainer prettiger dan het gebruik van een eigen grijze container aan huis

Ik vind het prettig dat er nu één container minder in de tuin staat

De meeste respondenten zijn het oneens met de stellingen die meer gemak toedichten aan Anders Inzamelen. Er is met 25% best een percentage dat het prettig vindt zelf te kunnen bepalen wanneer het restafval wordt weggegooid, maar de inwoners vinden het belang van een eigen container aan huis toch groter. Dat geeft een groter gemak. Daarnaast vindt 22% van de respondenten het fijn dat er met Anders Inzamelen één container minder in de tuin staat.

Overlast en vervuiling

Onderstaande stellingen duiden op de mogelijke overlast en vervuiling die de pilot met zich meebrengt.

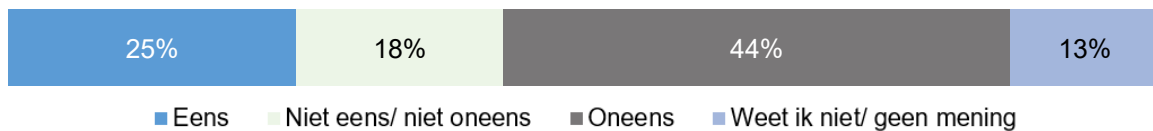
Ik ervaar overlast van (het gebruik van) de verzamelcontainer voor restafval in mijn buurt

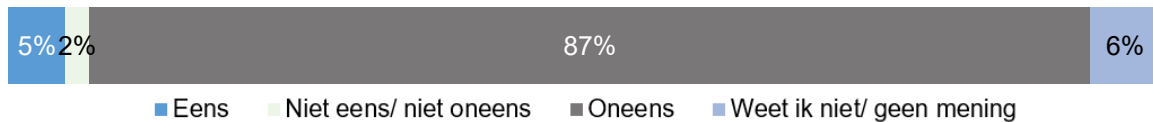
Ik ervaar minder stankoverlast bij huis sinds de start van de pilot

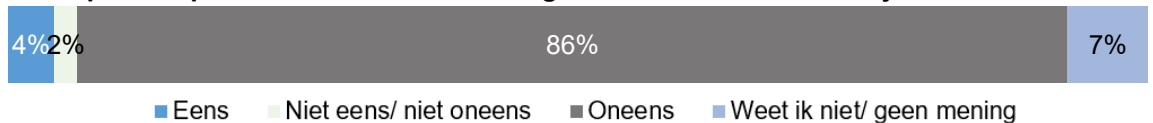
Sinds de start van de pilot is mijn buurt meer vervuild

Sinds de start van de pilot heb ik wel eens restafval naast de verzamelcontainer geplaatst

Door de pilot stop ik weleens restafval in de groene GFT-container of bij het PMD in de zak

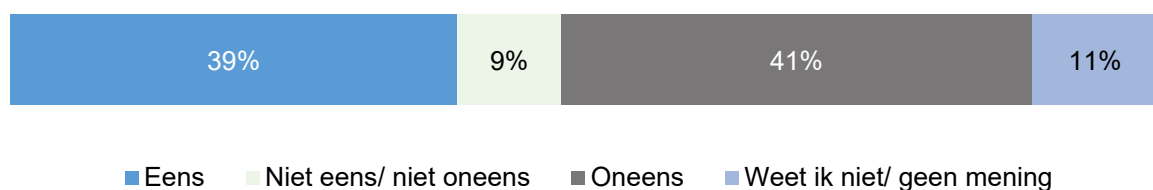

Van de respondenten geeft 25% aan overlast te ervaren van de verzamelcontainer restafval, ten opzichte van 75% die dit niet ervaart. Het is echter niet aan te geven in hoeverre deze 25% van de inwoners vóór Anders Inzamelen al overlast van deze brenglocaties ervoer. Door 25% wordt specifiek aangegeven dat sinds de pilot meer vervuiling wordt waargenomen, waar meer dan de helft dit niet zo ervaart. Slechts 5% geeft aan sinds de start van de pilot weleens restafval naast de verzamelcontainer te hebben geplaatst, wat vervuiling doet ervaren. 4% geeft toe weleens restafval bij andere grondstoffenstromen zoals GFT en PMD te stoppen.

Problemen bij gebruik

Onderstaande stelling gaat over het ervaren van problemen bij het gebruik van de verzamelcontainer. Daarnaast wordt een uitsplitsing gegeven met de meest voorkomende problemen die worden ervaren.

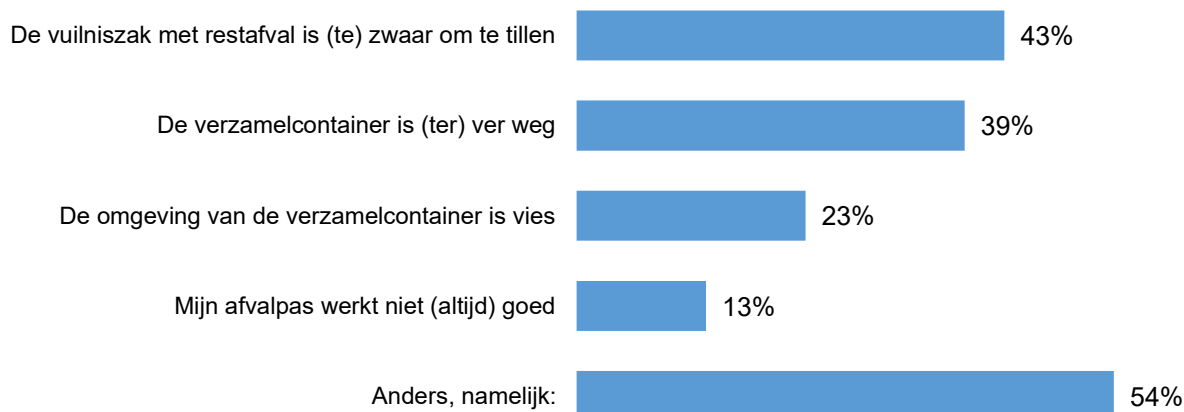
Ik ervaar problemen bij het gebruik van de verzamelcontainer voor restafval (n=306)

39% van de respondenten geeft aan problemen te ervaren bij het gebruik van de verzamelcontainer. Het meest genoemde probleem is dat de vuilniszak te zwaar is om te tillen, zie de volgende figuur.³

³De meeste verzamelcontainers zijn voorzien van een 30ltr-opening en een 60-ltr-opening. Dat geeft inwoners de keus om ook kleinere en lichtere restafvalzakken aan te bieden.

Welk probleem ervaart u bij het gebruik van de verzamelcontainer voor restafval? (n=167) U kunt meer antwoorden geven

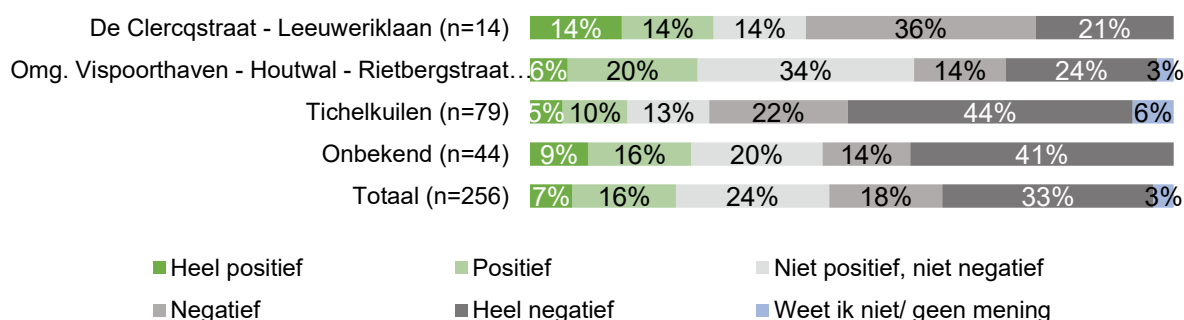
Een deel van de respondenten (54%) noemt andere problemen die zij ervaren, die voornamelijk overeenkomen met de gegeven antwoordopties. Gegeven antwoorden gaan met name over technische storingen en gebruiksgemak, hygiëne en praktische problemen.

Na afloop van de pilot

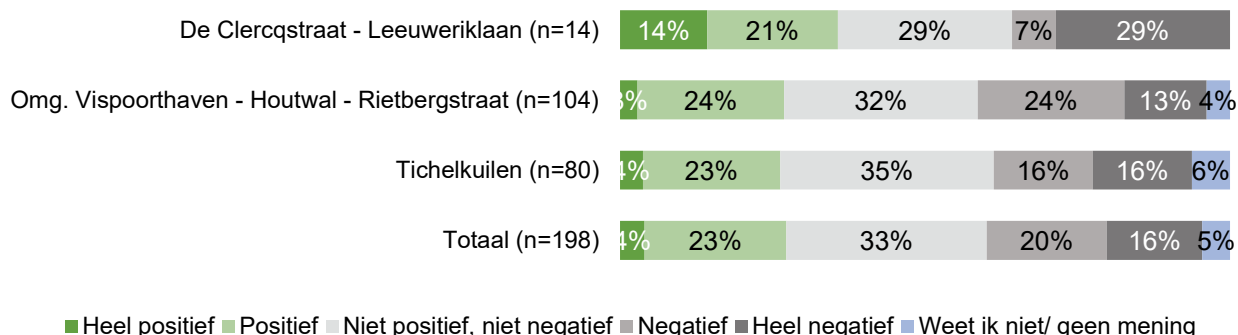
Onderstaande stellingen geven weer wat de kijk en voorkeur is van de huishoudens op de pilot.

Hoe kijkt u nu aan tegen deze pilot?

Beginmeting

Eindmeting

Tijdens de beginmeting (boven) keek ruim de helft van de respondenten negatief tegen de pilot aan. Met name in de buurt Tichelkuilen keek men er erg negatief tegen aan (44% heel negatief, 22%

negatief). Tijdens de eindmeting (beneden) is de negatieve kijk afgenomen van 51% (negatief en heel negatief) naar 36% (negatief en heel negatief) in het totaal van de buurten. In Tichelkuilen is het percentage 'heel negatief' afgenomen van 44% naar 16% en in De Clercqstraat – Leeuweriklaan is het iets toegenomen van 21% naar 29%.

Er zijn ook open vragen gesteld waarvan de uitkomst hieronder wordt weergegeven.

Wat vindt u goed gaan bij Anders Inzamelen?

Het zorgt voor bewustwording bij de inwoners en meer aandacht voor het scheiden van hun afval. De inwoners denken meer na over het scheiden van hun restafval. Ook zorgt het voor een container minder in de tuin of naast het huis, dit geeft weer extra ruimte. En als laatst wordt minder stankoverlast door de containers in de tuin benoemd.

Maar het grote deel van de reacties merken geen of nauwelijks verschil na de pilot. De inwoners geven aan dat ze hun afval al goed scheiden en daardoor niet minder restafval over houden. De voorkeur gaat uit naar de terugkeer van hun eigen grijze container.

Wat vindt u minder goed gaan bij Anders Inzamelen?

Een deel van de inwoners vindt de afstand tot de container groot en vooral voor ouderen is het sjouwen met zware vuilniszakken belastend. Deze groep moet vooral hulp vragen aan buurtbewoners om hun afval weg te brengen.

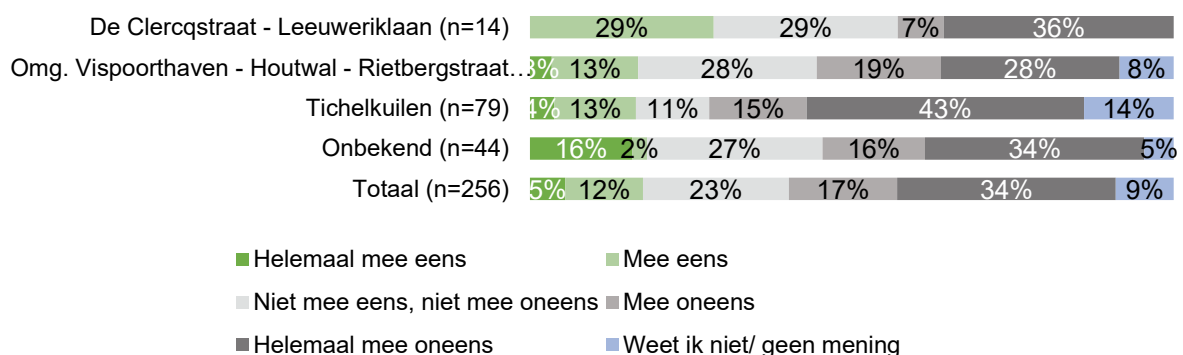
Een ander deel van de inwoners benoemt problemen met de ondergrondse container. De opening van de containers is te klein voor middelgrote afvalzakken. Andere problemen die benoemd worden zijn systeemstoringen, te volle containers of dat de klep van de container niet goed functioneert. Als laatst wordt genoemd dat er veel rommel rondom de verzamelcontainer wordt neergezet.

Een deel van de inwoners ziet geen verbetering in het scheiden van hun afval. Ze hebben er eerder slechtere ervaringen mee.

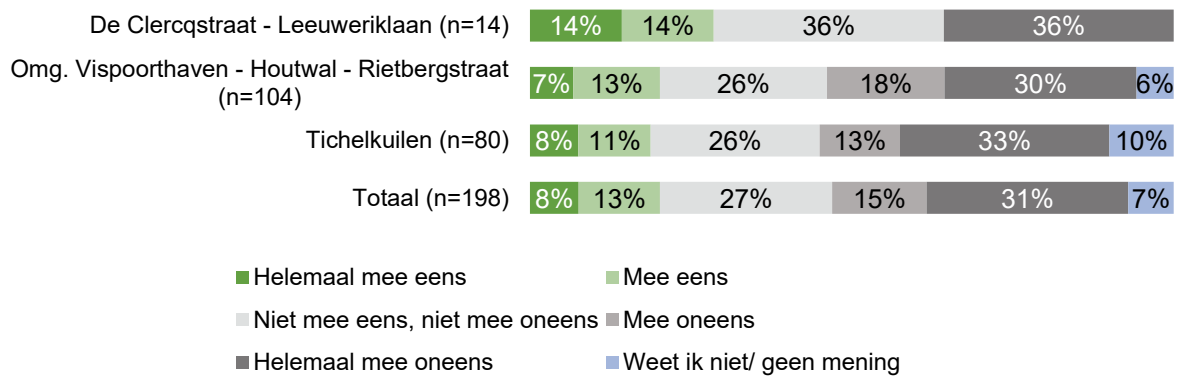
Afsluitend het volgende beeld op de vraag of Anders Inzamelen moet worden ingevoerd in de gemeente.

Het afvalsysteem “Anders Inzamelen” moet ingevoerd worden in gemeente Zutphen.

Beginmeting

Eindmeting

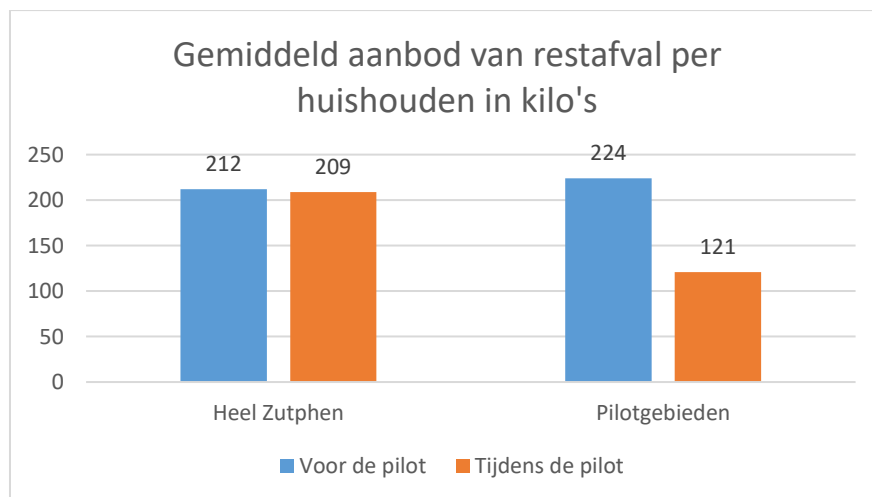

Deze concluderende laatste stelling geeft de houding van de inwoners richting de pilot en het invoeren van Anders Inzamelen weer. Daarin is te zien dat ten opzichte van de beginmeting de houding richting het Anders Inzamelen iets positiever is geworden tijdens de eindmeting. Zo is het aantal positieve reacties (totaal Mee eens en Helemaal mee eens) gestegen van 17% naar 21% en het aantal negatieve reacties (totaal Mee oneens en Helemaal mee oneens) gedaald van 51% naar 46%.

6. Effect Anders Inzamelen op afvalcijfers

Restafvalcijfers

De hoeveelheid aangeboden fijn huishoudelijk restafval is voor en tijdens de pilot gemeten. De uitkomst van deze metingen staat in de volgende figuur. Het effect van de pilot op het restafval is ook op het restafvaltotaal voor de hele gemeente terug te zien. Gedurende het jaar vóór de pilot is in de hele gemeente gemiddeld 212 kilo fijn restafval per huishouden ingezameld. Tijdens het pilotjaar is er gemiddeld 209 kilo per huishouden aan fijn restafval ingezameld. Dit is een totale restafvaldaling van ca. 1,5%.

In de pilotbuurten is in het jaar voorafgaand aan de pilot (op basis van 463 huishoudens in de pilotbuurten) gemiddeld 224 kilo fijn restafval per huishouden ingezameld. Tijdens de pilotperiode is per huishouden gemiddeld 121 kilo aan fijn restafval aangeboden. Dat is een daling van gemiddeld 103 kilo restafval per deelnemend huishouden (omgerekend gemiddeld 49 kilo restafval per deelnemende inwoner).

Deze cijfers geven aan dat in de pilotbuurten tijdens de periode Anders Inzamelen de hoeveelheid aangeboden fijn restafval is gedaald met 46%.

Inwoneronderzoek: Uit het inwonersonderzoek blijkt dat inwoners uit de pilotbuurten de restafvaldaling niet zo ervaren. Op de vraag “Mijn restafval is nu...” antwoordde 69% dat het nog evenveel is als voor de pilot en maar 17% geeft aan dat het minder is dan voor de pilot. Ook uit gegeven antwoorden op de open vraag wat inwoners goed of minder goed vinden gaan aan Anders Inzamelen, is dat ze geen effect op de hoeveelheid restafval bemerken. De restafvalcijfers laten daarmee een ander beeld zien.

Deze sterke restafvaldaling komt naar verwachting door een betere scheiding van grondstofstromen; er worden minder te scheiden grondstofstromen als PMD, GFT, oud papier, etc. bij het restafval gestopt waardoor de hoeveelheid restafval afneemt. Een daadwerkelijke toename van het aanbod grondstofstromen in de pilotbuurten is niet met cijfers te onderbouwen.

Mate van afvalscheiding

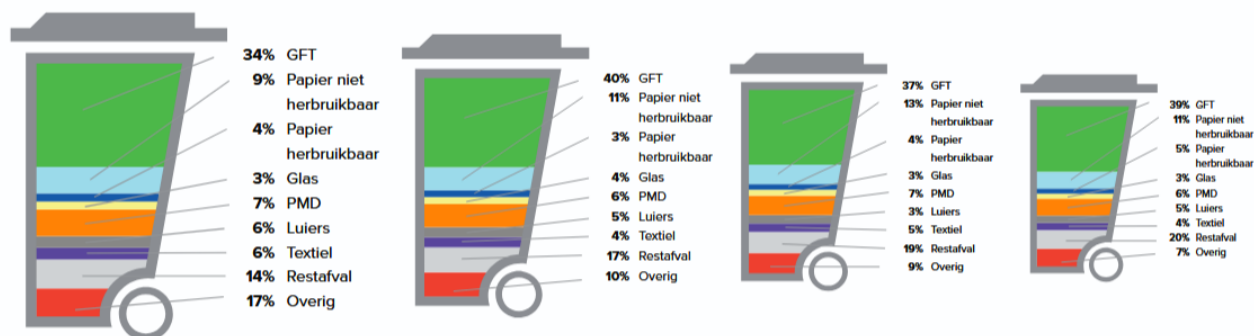
Inzicht in het aangeboden Fijn Huishoudelijk Restafval

Voorafgaand en gedurende de pilotperiode zijn er sorteeraanlyses uitgevoerd van het restafval van de drie pilotwijken.

In onderstaande figuur is de samenstelling van het huishoudelijk restafval naar gewicht weergegeven. De figuur maakt inzichtelijk hoeveel procent van te scheiden afvalstromen nog in het restafval voorkomen, vanaf de nulmeting in september 2023 tot en met de derde effectmeting in februari 2025.

Samenstelling huishoudelijk REST-afval naar gewicht

Pilotbuurten 'Anders Inzamelen' Zutphen 2024

nulmeting
september
2023
224 kg per huishouden

effectmeting 1
(zomer)
juni 2024

effectmeting 2
(herfst)
oktober 2024

effectmeting 3
(winter)
februari 2025
121 kg per huishouden

circulus

Wat direct opvalt is dat een groot percentage van het restafvalgewicht bestaat uit GFT-afval (meer dan 1/3 deel van het restafval). Daarnaast is te zien dat de totale hoeveelheid in kilo's ingezameld restafval daalt. Dus tijdens Anders Inzamelen is het aandeel GFT in het restafval relatief iets groter geworden, maar is het in absolute kilo's flink afgenomen; van 76 kilo GFT in het restafval voor de pilot naar 47 kilo in het restafval aan het einde van de pilotperiode. Dat is een gemiddelde afname van 29 kilo GFT in het restafval per huishouden (wat omgerekend een gemiddelde afname van 14 kilo GFT per inwoner is). Daarnaast is te zien dat het percentage van wat daadwerkelijk tot restafval behoort oploopt van 14% tijdens de nulmeting naar 20% tijdens de derde effectmeting.

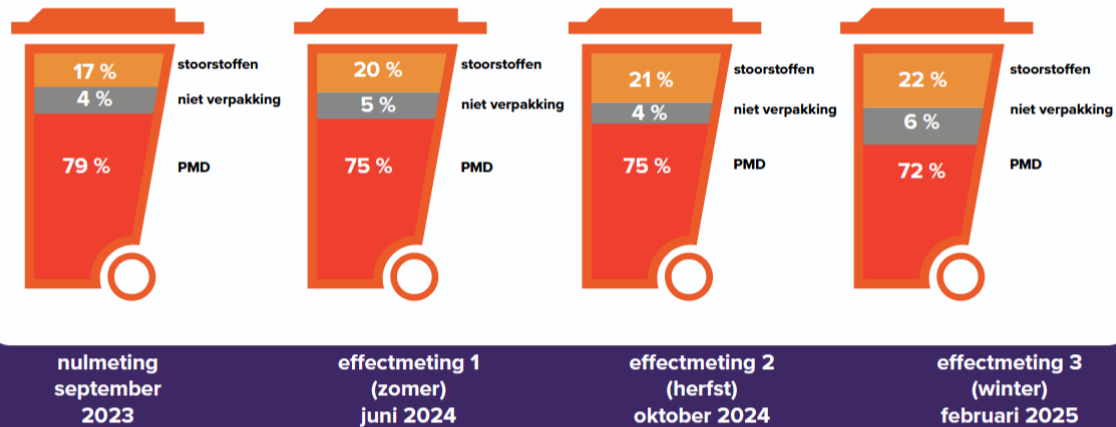
Inwoneronderzoek: Bewoners van de pilotbuurten geven zichzelf zowel voorafgaand aan de pilot als na afloop een ruime 8 op hoe goed ze hun afval scheiden.

Inzicht in het aangeboden PMD

In de drie pilotwijken is op basis van een steekproef de samenstelling van het PMD geanalyseerd. Dit om te bekijken in hoeverre een effect te zien is van een andere inzamelwijze restafval op het afvalscheidingsgedrag van inwoners: zorgt Anders Inzamelen ervoor dat inwoners restafval sneller bij het PMD doen? De gemiddelde samenstelling wordt in 3 verschillende hoofdstromen uitgedrukt: PMD, niet-verpakkingen en stoorstoffen (zoals restafval). Met niet-verpakkingen wordt afval bedoeld dat wel bestaat uit PMD materiaal zoals plastic of blik, maar geen verpakking is. In totaal zijn er een nulmeting en 3 effectmetingen uitgevoerd.

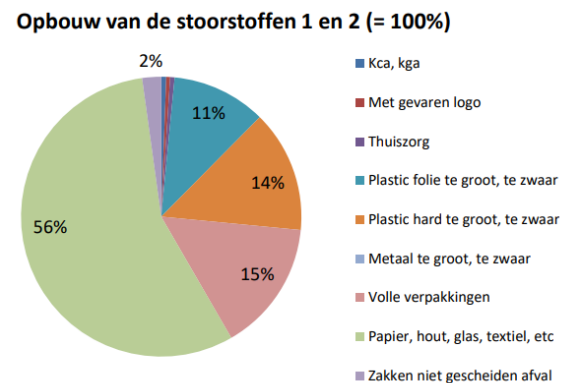
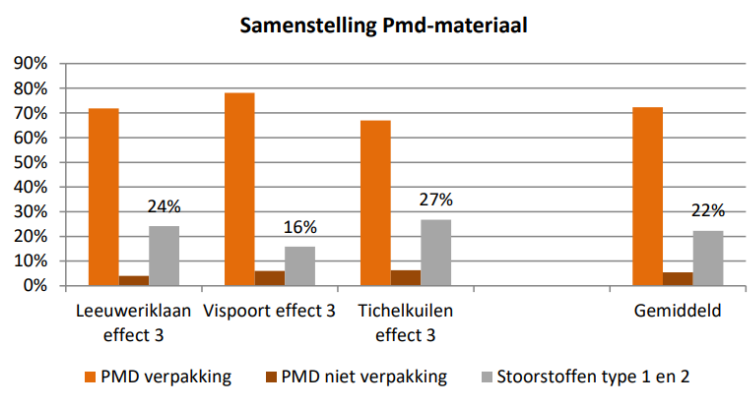
Samenstelling huishoudelijk PMD-afval naar gewicht

Pilotbuurten 'Anders Inzamelen' Zutphen 2024

circulus

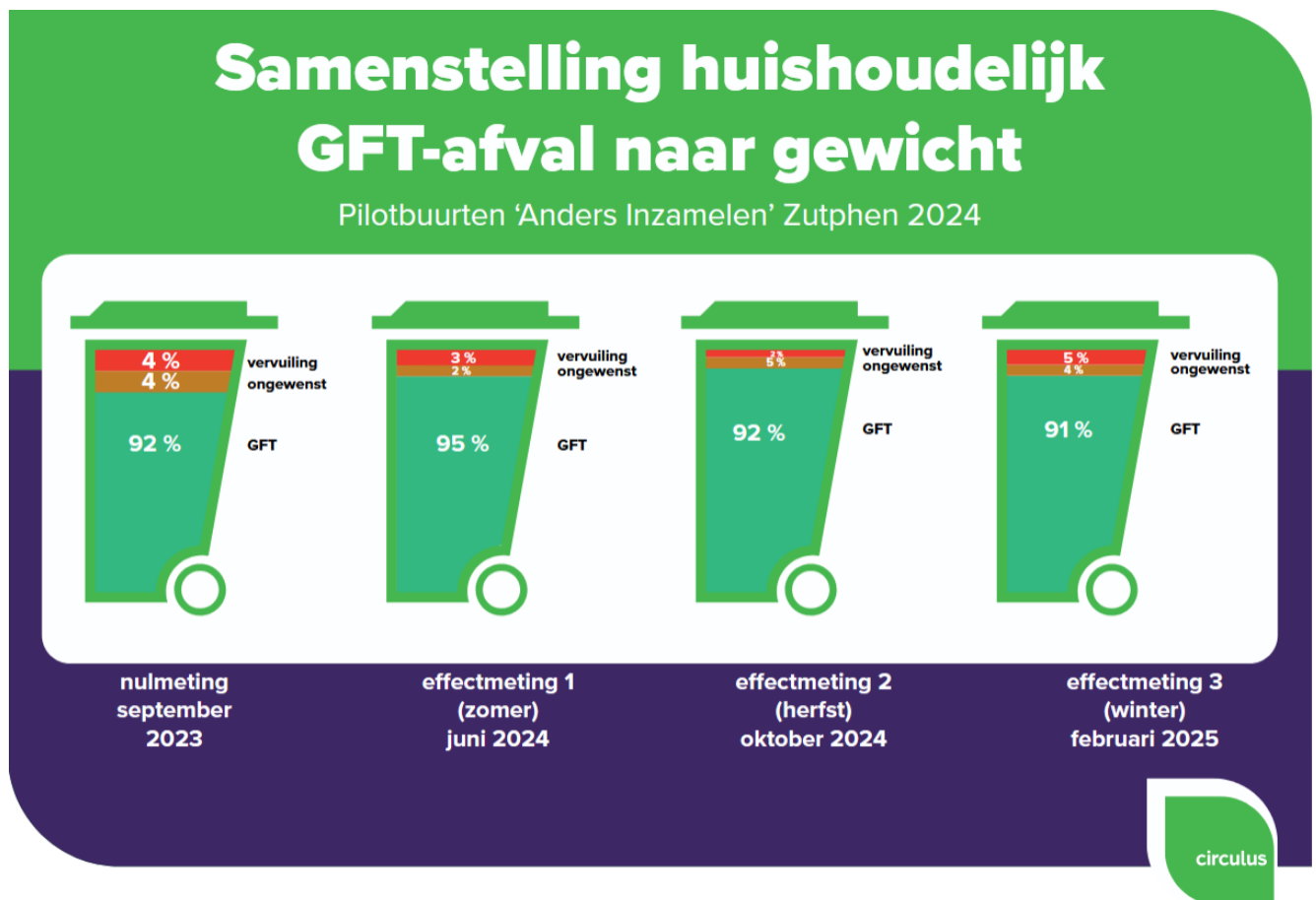
Het percentage zuiver PMD neemt af van 79% naar 72%. Het percentage aan stoorstoffen neemt toe van 17% tijdens de nulmeting naar 22% bij de 3^e effectmeting. Deze zelfde trend is te zien in de sorteeraanalyses per pilotwijk. Pilotwijk Tichelkuilen scoort op kwaliteit het slechtste van de drie wijken (68%), Vispoort scoort daarentegen het hoogste met 78% kwaliteit.

In het taartdiagram is de opbouw van de stoorstoffen in het PMD weergegeven van de laatste meting. In deze diagram is te zien dat ruim de helft van de stoorstoffen in het PMD bestaat uit stromen die te scheiden aan te bieden zijn via aparte verzamelcontainers, 2% van de stoorstoffen is restafval. Dat is een afname ten opzichte van de 0-meting voorafgaand aan de pilot. Toen bestond 5% van de stoorstoffen uit restafvalzakken.

Inwoneronderzoek: 86% van de inwoners geeft aan nooit restafval bij het GFT of PMD te gooien. 4% geeft aan dit weleens te doen.

In de drie pilotwijken is op basis van een steekproef ook de samenstelling van het GFT geanalyseerd. De gemiddelde samenstelling wordt in 3 verschillende hoofdstromen uitgedrukt: GFT, vervuiling en ongewenst. In totaal zijn er een nulmeting en 3 effectmetingen uitgevoerd.

De pilot Anders Inzamelen lijkt ten opzichte van de startperiode weinig effect te hebben op de mate van GFT-scheiding. De vervuiling die is geconstateerd bestaat voornamelijk uit plastic zakken en verpakkingsmaterialen.

7. Vervuiling, bijplaatsingen en meldingen

Dat Anders Inzamelen leidt tot meer dumpingen van restafvalzakken in de openbare ruimte blijkt niet uit de cijfers van inwonermeldingen die bij de gemeente en Circulus zijn binnengekomen ten tijde van de pilotperiode. Daarnaast is een lekstroom van restafvalzakken naar dumpplaatsen ook niet waargenomen door Circulus en de buitendienst van de gemeente in de pilot- en omliggende buurten. Inwoners uit de pilotbuurten gaven tijdens inloopbijeenkomsten en de klankbordgroepbijeenkomsten aan dat er in de pilotperiode geen extra overlast is ervaren van gedumpte of bijgeplaatste restafvalzakken in de buurten.

Inwoneronderzoek: 25% van de inwoners geeft aan vervuiling en overlast te ervaren van de verzamelcontainers in de buurt en 5% geeft toe weleens een vuilniszak naast de verzamelcontainer te hebben geplaatst.

Vragen van inwoners kwamen binnen via het KCC van Circulus, of direct bij de gemeente. Het grootste deel van de vragen en meldingen is terecht gekomen bij het KCC van Circulus, in totaal 70 meldingen.

Kanaal	Aantal meldingen van start tot einde pilot
KCC Circulus	70
KCC Gemeente	39
<i>Tichelkuilen</i>	29
<i>De Clercqstraat</i>	10
<i>Rietbergstraat</i>	-
<i>Houtwal</i>	-
<i>Vispoorthaven</i>	-
<i>Leeuweriklaan</i>	-

Meldingen via KCC Circulus gingen o.a. over een verklemming in een verzamelcontainer, verzoeken om informatie of een dienst van Circulus (bijv. innemen achtergebleven minicontainer). Op deze meldingen is gelijk actie ondernomen. Aan het einde van de pilot werden de inwoners geïnformeerd over het terugkrijgen van de minicontainers. In deze periode zijn er 37 meldingen binnen gekomen bij het KCC van Circulus. Bij het KCC van de gemeente zijn in totaal 39 meldingen binnengekomen die te relateren zijn aan de pilot. Het betreft hier met name meldingen van inwoners om ongenoegen over de pilot te uiten.

8. Concluderend

Een belangrijk kader voor deze evaluatie is de **afvaldriehoek**, die bestaat uit de drie elementen: **service**, **milieu** en **kosten**. Deze drie elementen vormen samen de basis voor gemeenten en hun afvalbeleid en staan in wisselwerking met elkaar. Een wijziging in het ene element heeft vrijwel altijd gevolgen voor de andere twee.

- **Service** betreft de mate van gebruiksgemak en toegankelijkheid van de inzameling voor inwoners. Denk hierbij aan het aantal inzamelpunten, loopafstanden, gebruiksvriendelijkheid van containers, en inzamelfrequentie.
- **Milieu** gaat over de mate waarin de inzameling bijdraagt aan milieudoelstellingen, zoals afvalscheiding, hergebruik van grondstoffen en vermindering van restafval.
- **Kosten** omvatten zowel de directe uitvoeringskosten als de verwerkingskosten van afvalstromen. Een efficiënter systeem kan bijdragen aan lagere kosten, maar vergt soms investeringen in infrastructuur of communicatie.

Een optimale afvalinzameling probeert een zo goed mogelijke balans te vinden tussen deze drie pijlers. De pilot Anders Inzamelen wordt al concluderend langs deze drie elementen gelegd.

Service

Een doel van de pilot Anders Inzamelen was te onderzoeken of het wegbrengen van restafval naar een verzamelcontainer het scheiden van afval aan huis stimuleert en daarmee het restafvalaanbod verder wordt verlaagd. Anders Inzamelen zorgde daarmee voor een verandering van de inzamelwijze

voor restafval voor de meeste inwoners in de pilotbuurten⁴, het restafval werd niet meer eens per vier weken aan huis opgehaald.

Voorafgaand aan de pilot Anders Inzamelen keek 51% (heel) negatief naar de pilot, waar dit percentage aan het einde van de pilot is gedaald tot 36%. Daartegenover staat een groep van 27% van de inwoners die aan het einde van de pilot (heel) positief kijkt naar de pilot. Het grootste deel van de inwoners geeft aan het einde van de pilot aan neutraal tegenover de pilot te staan, of geeft aan hierover geen mening te hebben.

Anders Inzamelen wel of niet invoeren?

Uiteindelijk geeft 46% van de inwoners aan dat zij Anders Inzamelen niet ingevoerd wil t.o.v. 21% die het wel ingevoerd wil (eindmeting). De rest van de groep (33%) staat neutraal tegenover het eventueel invoeren van Anders Inzamelen of weet het niet.

Aan het einde van de pilot heeft 10% van de betrokken huishoudens aangegeven gebruik te willen blijven maken van de verzamelcontainer voor restafval en de minicontainer voor restafval niet terug te willen. Zij hebben sinds de pilot dan ook geen minicontainer meer voor restafval. De overige 90% kiest weer voor het gebruik van de minicontainer na afloop van de pilot. Zou Anders Inzamelen worden doorgevoerd, en zou het gebruik van een minicontainer voor restafval aan huis als een duurder alternatief mogelijk zijn, dan zou 56% van de inwoners alsnog voor het gebruik van een minicontainer kiezen.

Er zijn door inwoners bij de vragenlijsten en via bijeenkomsten tips en punten van zorg meegegeven om mee te nemen bij het besluit over het doorvoeren van Anders Inzamelen. Vanuit de beleidsgroep wordt een reactie meegegeven.

Meegegeven door inwoners pilotbuurten: “Zorg ervoor dat de loopafstand naar een restafvalcontainer niet te groot is.”

Reactie beleidsgroep: Anders Inzamelen is gebaseerd op het bewust op afstand zetten van de inzamelvoorziening voor het restafval. Op die manier worden inwoners actief geprikkeld om aan huis zo goed mogelijk te scheiden zodat zij zo min mogelijk restafval overhouden om nog weg te moeten brengen. Voor de uitvoering van de pilot is er bewust voor gekozen om het aantal verzamelcontainers restafval (op twee extra containers na in Tichelkuilen) niet te vergoten. De beleidsgroep stuurt erop aan om de brengvoorziening restafval op logische locaties te houden en neer te zetten. Het gaat dan om locaties waar inwoners vaak langskomen en zo mogelijk te combineren met verzamelcontainers voor grondstofstromen.

Het vastleggen van een maximale loopafstand van een woonaansluiting tot een brengvoorziening wordt afgeraden. Dat heeft tot gevolg dat brengvoorzieningen op onlogische locaties moeten geplaatst die vervolgens weinig worden gebruikt omdat ze niet op een looproute liggen of onveilig zijn te bereiken. Bovendien heeft dit, afhankelijk van de maximale loopafstand, tot gevolg dat er een grotere containerdichtheid komt wat enerzijds tot hoge investeringskosten leidt en anderzijds het idee van Anders Inzamelen kan ondermijnen. Omdat de hoeveelheid restafval de komende jaren moet dalen, is het ook om die reden niet logisch een overcapaciteit aan brengvoorzieningen voor restafval in de gemeente neer te zetten. Daarnaast neemt de druk op de openbare ruimte de komende jaren nog meer toe. Ook om die reden kan de vraag worden gesteld of het plaatsen van veel extra verzamelvoorzieningen voor restafval wenselijk is.

⁴ Voor inwoners in hoogbouw die al gebruikmaakten van een verzamelcontainer voor restafval, had deze verandering weinig gevolgen.

Meegegeven door inwoners pilotbuurten: “Er is zorg dat met name ouderen hinder en problemen ervaren met Anders Inzamelen omdat zij met (zware) restafvalzakken moeten lopen.”

Reactie beleidsgroep: Dit is inderdaad een groep die aandacht behoeft als Anders Inzamelen wordt doorgevoerd. De meeste verzamelcontainers voor restafval zijn op dit moment voorzien van een dubbele inwerpopening. Dat houdt in dat een inwoner de keuze heeft een 30 ltr. zak restafval aan te bieden of een 60 ltr. zak restafval. Aan het aanbieden van een 30 ltr. zak zijn lagere kosten verbonden dan het aanbieden van een 60 ltr. zak. Inwoners die het lastig vinden een zwaardere restafvalzak mee te nemen, kunnen dus (vaker) een kleinere zak aanbieden. De verzamelcontainers die nog niet zijn voorzien van een dubbele inwerpopening, zullen als zij aan vervanging toe zijn standaard worden vervangen door een ondergrondse container met een dubbele inwerpopening.

Voor inwoners die structureel door medische redenen problemen ondervinden met het wegbrengen van restafval wordt een maatwerkregeling opgesteld. Zij zouden dan de optie krijgen om een minicontainer voor restafval aan huis aan te vragen, zonder dat zij hiervoor extra financieel benadeeld worden. Ten tijde van de pilotperiode hebben vier huishoudens zich gemeld bij de gemeente en konden de restafvalcontainer bij huis behouden. Deze medische containers werden op afroep door Circulus gelegeegd.

Overweging: *In de uitvoering van Anders Inzamelen is een overgang naar een verzamelcontainer voor restafval de standaard. De mogelijkheid voor een inwoner om in plaats daarvan een minicontainer voor restafval aan huis te krijgen kan als keuze binnen het uitvoeringsbeleid worden opgenomen (keuzecontainer). Het haalt weerstand weg. Dat heeft wel tot gevolg dat naast de inzameling van de verzamelcontainers, ook een aparte inzamelroute voor minicontainers nodig is. Dat heeft een effect op de uitvoeringskosten. Daarnaast zal bij een grote voorkeur voor een keuzecontainer het effect van Anders Inzamelen op het verminderen van restafval kleiner zijn. Een keuzecontainer moet daarom niet “aangemoedigd” worden en zal voor een inwoner duurder in gebruik worden ten opzichte van het gebruik van een verzamelcontainer. De mogelijkheid van een keuzecontainer staat los van de maatwerkregeling voor inwoners die door een medische achtergrond een minicontainer behouden.*

Meegegeven door inwoners pilotbuurten: “Zorg voor standaard twee verschillende grootte inwerpopeningen zodat inwoners de keuze hebben een kleinere zak weg te brengen.”

Reactie beleidsgroep: De verzamelcontainers restafval die nog niet zijn voorzien van een dubbele inwerpopening, zullen na afschrijving standaard worden vervangen door een ondergrondse container met een dubbele inwerpopening. Zou Anders Inzamelen worden doorgevoerd is het de insteek om inwoners waar de dichtstbijzijnde container nog geen dubbele inwerpopening heeft, binnen redelijke afstand toegang te bieden tot een alternatieve verzamelcontainer met dubbele inwerpopening.

Het is een keuze om voorafgaand aan het doorvoeren van Anders Inzamelen alle resterende verzamelcontainers restafval met één inwerpopening te vervangen door verzamelcontainers restafval met een dubbele inwerpopening. Dat vraagt een behoorlijke extra investering en een kapitaalvernietiging van de huidige verzamelcontainers restafval met één inwerpopening.

Meegegeven door inwoners pilotbuurten: “Blijf communiceren over het scheiden van afval – wat moet in welke bak? – en wat het aanbieden van restafval kost.”

Reactie beleidsgroep: Dit vraagt continue aandacht en is los van de pilot altijd van belang. De communicatie over afvalinzameling en -scheiding verloopt via Circulus en is voornamelijk digitaal ingesteld. Inwoners kunnen op de website terecht voor hun afvalkalender met de mogelijkheid deze te printen en voor het instellen van notificaties over ophaaldagen. Er is ook een Circulus afvalapp. Op de website / app is ook afvalscheidingsinformatie te vinden en informatie over de gestelde tarieven voor het aanbieden van afval. Via een flyer over afvalinzameling (aanwezig op het gemeentehuis) is er aandacht voor anderstaligen.

Er moet binnen communicatie ook altijd aandacht zijn voor maatwerk. Daar waar wordt geconstateerd dat de inzameling niet goed gaat, of (meer) vervuiling wordt geconstateerd, wordt tussen Circulus en de betrokken beleidsmedewerkers doorlopend geschakeld en wordt ingezet op huis-aan-huiscommunicatie op maat. Waar van belang worden ook andere organisaties als woningcorporaties bij de communicatie betrokken.

Meegegeven door inwoners pilotbuurten: “Blijf alert op een goede toegankelijkheid van de verzamelcontainers restafval om bijplaatsing en rommel te voorkomen.”

Reactie beleidsgroep: Dit is een punt dat doorlopend aandacht nodig heeft. Er wordt in de gemeente “dynamisch” ingezameld. Dat houdt in dat Circulus een seintje krijgt als een verzamelcontainer voor bijvoorbeeld 80% vol zit. Dan wordt de container geleegd. Daarnaast zijn er containerlocaties bekend binnen de gemeente die snel vol zitten en mede daarom gevoeliger zijn voor afvalbijplaatsingen. Deze containers worden altijd voor en na een weekend geleegd.

Gemeente Zutphen controleert dagelijks bij alle locaties van verzamelcontainers. Op dit moment is minder dan 5% van het aantal inwonermeldingen direct gerelateerd aan containerstoringen. Deze worden altijd zo snel mogelijk door Circulus opgelost.

Een doorkijk op afvalcijfers (milieu)

Anders Inzamelen leidt tot een afname van het fijne restafval. Gebleken uit de pilot is dat een deelnemend huishouden dat overgaat van een minicontainer restafval aan huis naar een verzamelcontainer het fijne restafval voor dat huishouden met gemiddeld ca. 45% afneemt.

De analyses van het gescheiden ingezamelde PMD en GFT uit de pilotbuurten laten in de pilotperiode een vervuiling zien, maar geen (grote) toename. Bovendien beslaat slechts een klein percentage van de aangetoonde vervuiling in het PMD restafvalzakken en wordt voor specifiek deze soort vervuiling geen stijging waargenomen gedurende de pilotperiode. Daarnaast zijn er geen extra meldingen van inwoners binnengekomen over dumpingen en bijplaatsingen van restafvalzakken. Bijplaatsingen van specifiek restafvalzakken zijn door Circulus en medewerkers van de gemeente ook niet extra waargenomen gedurende de pilot. Er wordt daarom niet verwacht dat Anders Inzamelen een negatief effect gaat krijgen op de inzameling van gescheiden grondstofstromen, mits aandacht voor informatie en communicatie hierover naar inwoners toe continu is.

In onderstaande tabel wordt aangegeven wat het effect van Anders Inzamelen zou zijn op de hoeveelheid aangeboden fijn restafval, zou het worden doorgevoerd in de gemeente. Het gaat om

een raming, gebaseerd op directe uitkomsten uit de pilot. Zou aan inwoners de keuze worden gelaten of zij gebruik willen maken van de alternatieve, maar duurdere, keuzecontainer – een restafvalcontainer aan huis in plaats van de verzamelcontainer op afstand - dan heeft dit wel een terughoudend effect op het mogelijke resultaat.

Pilotbuurten	Voor de pilot	Tijdens de pilot	Vershil
Fijn restafval in kg/huishouden/jr	224	121	-103
Fijn restafval in kg/inwoner/jr	106	57	-49
Afname totaal in ton/jr ⁵			-48
Raming fijn restafval bij doorvoeren Anders Inzamelen hele gemeente	Op dit moment	Te verwachten	Vershil
Fijn restafval in kg/huishouden/jr	212	143	-69
Fijn restafval in kg/inwoner/jr	100	68	-32
Afname totaal in ton/jr			-1.586
Raming restafval bij doorvoeren Anders Inzamelen hele gemeente i.c.m. keuzecontainer⁶	Op dit moment	Te verwachten	Vershil
Fijn restafval in kg/huishouden/jr	212	157	-55
Fijn restafval in kg/inwoner/jr	100	75	-25
Afname totaal in ton/jr			-1.269

Met deze raming kan worden gesteld dat het doorvoeren van Anders Inzamelen een positieve bijdrage levert aan de doelstelling uit het Grondstoffenplan 2022-2026 - de hoeveelheid fijn restafval laten dalen van ca. 100 kilo per inwoner op dit moment naar 70 tot 80 kilo per inwoner per jaar⁷. Wel met de aantekening dat als in de uitvoering gehoor wordt gegeven aan de keuzecontainer voor restafval het effect op de hoeveelheid restafval mede afhangt van het aantal huishoudens dat gebruikmaakt van de keuzecontainer. Ook een beleidskeuze op een dichter netwerk van verzamelcontainers voor restafval heeft een drukkend effect op de afname van restafval (hoe korter de loopafstand, hoe meer restafvalcontainers, hoe minder de afname van restafval zal zijn).

⁵ Gebaseerd op het aantal van 464 deelnemende huishoudens aan de pilot (Aantal ton= [-103kg per hh * 464 hh]/1000.

⁶ Uit het inwoneronderzoek van Moventem blijkt dat 56% van de inwoners uit de pilotbuurten aangeeft gebruik te maken van de keuzecontainer voor restafval, zou Anders Inzamelen worden doorgevoerd met deze alternatieve en duurdere mogelijkheid voor een huishouden. Het is de vraag of daadwerkelijk dit percentage van 56% gebruik zou gaan maken van de keuzecontainer, dit is afhankelijk van de kosten die voor het gebruik van een keuzecontainer gerekend worden. In gemeente Apeldoorn, die een systeem van Anders Inzamelen kent i.c.m. een keuzecontainer, maakt ca. 26% van het aantal huishoudens in laagbouw uiteindelijk gebruik van een keuzecontainer. Daarbij ook de note makend dat deze gemeente het gebruik van de keuzecontainer op dit moment financieel niet actief onaantrekkelijk maakt. Voor de raming is nu uitgegaan van een percentage van ca. 20% van de huishoudens laagbouw dat daadwerkelijk gebruik zou gaan maken van een alternatieve en duurdere keuzecontainer in Zutphen.

⁷ Wanneer het grof aangeboden restafval wordt meegerekend, komt het gemiddeld op 95 kilo restafval per inwoner uit.

Vergelijking Anders Inzamelen met andere gemeenten die dit systeem al kennen:

Circulus heeft al ervaring met gemeenten in hun werkgebied die net als gemeente Zutphen diftar op restafval kennen en al over zijn gegaan op Anders Inzamelen. Het gaat om gemeente Apeldoorn, Doesburg en Bronckhorst. De stedelijke opbouw van deze gemeenten en de uitgangspositie van de afvalinzamelstructuur verschilt dermate dat een vergelijking tussen de onderlinge afvalprestaties niet gewenst is.

Er zijn ook buiten het werkgebied van Circulus gemeenten met diftar op restafval die Anders Inzamelen hebben doorgevoerd en voor wat betreft stedelijke opbouw beter met elkaar te vergelijken zijn. Uit de benchmark Afvalinzameling, peiljaar 2023, komen Velsen, Zwijndrecht en Zwolle naar boven. Ook gemeente Tiel is voor wat betreft stedelijke opbouw met Zutphen te vergelijken. Echter, gemeente Zutphen scoort op dit moment, zonder Anders Inzamelen te hebben ingevoerd, op het gebied van restafval al beter dan de benchmarkgemeenten. Gemeente Tiel komt op dit moment op een gemiddeld restafvalaanbod van 90 kilo per inwoner (diftar en Anders Inzamelen). De raming voor gemeente Zutphen op basis van de pilot-uitkomsten laat een nog gunstiger effect zien.

Een doorkijk op kosten

Het effect van Anders Inzamelen op de aanbiedkosten restafval

Gemeente Zutphen is een Diftar-gemeente. Huishoudens betalen per keer dat zij hun restafvalcontainer laten legen of een zak restafval aanbieden in een verzamelcontainer een vastgesteld bedrag. Tijdens de pilotperiode is door de betrokken inwoners het restafval weggebracht naar een verzamelcontainer wat heeft geleid tot minder kilo's restafval. Of dit ook heeft geleid tot lagere aanbiedkosten voor de betrokken huishoudens is onderzocht. Gemiddeld is een huishouden in de pilotbuurt in het pilotjaar ca. € 10,- minder kwijt dan het jaar voorafgaand aan de pilot. Bij het doorvoeren van Anders Inzamelen op grotere schaal kan dit een andere uitkomst geven, afhankelijk van de kaders waarbinnen Anders Inzamelen wordt doorgevoerd.

Kosten doorvoeren Anders Inzamelen

In het Grondstoffenplan is een kostenraming meegegeven voor het doorvoeren van Anders Inzamelen. Deze is echter gebaseerd op oude cijfers en neemt de resultaten uit de pilot niet mee. Een nieuwe kostenraming voor het doorvoeren van Anders Inzamelen moet worden opgesteld en deze hangt af van beleidskeuzes die gemaakt moeten worden:

- Wordt uitgegaan van logische locaties voor de restafvalcontainers en wordt in eerste instantie als uitgangspunt het huidige aantal verzamelcontainers restafval aangehouden met een beperkt aantal extra te plaatsen? Of wordt een maximale loopafstand het uitgangspunt, wat de beleidsgroep niet aanraadt? Dit heeft een effect op de investeringskosten.
- Moeten alle verzamelcontainers restafval voor doorvoeren van Anders Inzamelen al standaard uitgerust zijn met twee verschillende inwerpopeningen? Dit heeft een effect op de investeringskosten.
- Krijgen inwoners laagbouw de mogelijkheid te kiezen voor een restafvalcontainer aan huis (duurder alternatief t.o.v. het aanbieden van restafval via de verzamelcontainer)? De mogelijkheid van een keuzecontainer heeft een effect op de inzamelkosten en daarmee op de tariefstelling van de keuzecontainer voor een huishouden.
- Wordt gefaseerd per wijk overgegaan op Anders Inzamelen of in een keer?

Er zijn dus meerdere opties binnen Anders Inzamelen mogelijk waarop de raming moet worden aangepast. Daar staat tegenover dat het aanbod van restafval daalt wat jaarlijks voor lagere verwerkingskosten restafval zorgt⁸. Aangezien de verwerkingskosten voor restafval jaarlijks duurder worden door oplopende rijksbelastingen, levert elk tonnage restafval dat wordt voorkomen een grotere financiële besparing op.

9. Aanbevelingen

Inwoners uit de pilotbuurten blijven verdeeld, het grootste deel vindt de overgang naar brengvoorzieningen voor restafval geen voordeel geven. Ze hebben niet het idee dat het bijdraagt aan de vermindering van restafval of hun scheidingsgedrag. Daarbij geeft een deel van de inwoners ook praktische bezwaren aan bij het gebruik van een verzamelcontainer. Echter, de pilot laat een positief effect zien op de hoeveelheid restafval en geen aantoonbaar negatief effect op de vervuiling van de grondstoffen PMD en GFT. Inwoners stoppen in de pilotperiode dus niet meer restafval in hun container voor GFT-afval of hun PMD-zak. De uitkomst van de pilot streeft daarmee een belangrijke doelstelling uit het Grondstoffenplan na, richting 70-80 kilo restafval per inwoner.

De werkgroep geeft naar aanleiding van de uitkomst de aanbeveling mee om scenario's uit te werken voor het uitrollen van Anders Inzamelen, met een kostenraming en het effect op de afvalcijfers. Daarin opgenomen de scenario's:

- Uitrol van Anders Inzamelen met in de basis het aantal verzamelcontainers restafval zoals deze nu uitstaan, met de optie voor een keuzecontainer aan huis voor restafval;
- Uitrol van Anders Inzamelen met verzamelcontainers restafval op een maximale loopafstand, met de optie voor een keuzecontainer aan huis voor restafval.

Het wordt vanuit de werkgroep aanbevolen de optie voor een keuzecontainer restafval in de kostenraming mee te nemen, ondanks dat dit een drukkend effect kan hebben op de daling van het restafval. Het zorgt wel voor meer draagvlak in de uitvoering. Het wordt aanbevolen het gebruik van een keuzecontainer te ontmoedigen door dit financieel onaantrekkelijker te maken.

Daarnaast beveelt de werkgroep aan om inwoners die blijvend niet in staat zijn restafval op afstand weg te brengen, en voor inwoners met structureel medisch afval, maatwerk te bieden zonder dat deze groep hierdoor financieel benadeeld wordt. Dit moet beleidsmatig worden vormgegeven.

⁸ Op basis van het huidige verwerkingstarief van 96,12 euro per ton (2025) voor restafval, inclusief verbrandingsbelasting, en uitgaande van minstens -1.269 ton restafval per jaar (Anders Inzamelen i.c.m. keuzecontainer), levert dat een jaarlijkse besparing op de verwerking van restafval van ca. €121.980.